

Wystawa pn. „Diabelskie skrzypce” z cyklu „Kolekcje” przedstawiająca część kolekcji Pana Tadeusza Makowskiego, który własnoręcznie wykonał wszystkie zaprezentowane instrumenty.

Diabelskie skrzypce – ludowy instrument muzyczny wyglądem przypominający miotłę. Chordofon perkusyjny, choć na jego strunach da się także basować, czyli wygrywać niskie dźwięki stanowiące harmoniczną podstawę dla ludowej melodii.

Instrument składa się z długiego, mierzącego nawet dwa metry drewnianego pręta zwieńczonego główką z maską gbura lub diabła, o wiechowatych włosach wyłazających spod kapelusza, którego rondo przyozdabiają dzwoniące przy każdym ruchu blaszaki oraz z przymocowanej do pręta drewnianej lub blaszanej skrzynki, pełniącej funkcję rezonatora. Pudełko rezonansowe może być wypełnione różnego rodzaju brzękadłami, wydającymi charakterystyczny brzęczący dźwięk przy potrząsaniu instrumentem lub przy uderzaniu jego nóżką o podłogę. Poniżej połowy kija jest umieszczona deska mająca kształt skrzypiec. Diabelskie skrzypce mają zwykle dwie druciane struny, na których gra się za pomocą drewnianego kija wykorzystywanego tak do pocierania, jak i uderzania w struny lub inne części instrumentu.

Diabelskie skrzypce występują przede wszystkim na Kaszubach i na Kurpiowszczyźnie. Na Kaszubach służą głównie do gry perkusyjnej. Kurpiowska odmiana instrumentu ma zwykle gałkę umożliwiającą zmianę napięcia strun, co czyni diabelskie skrzypce zdolnymi do akompaniowania, a nawet do gry melodycznej.

Instrument wykorzystywany był do wzniesienia wrzawy przy okazji różnego rodzaju obrzędów typowych dla okresu Bożego Narodzenia, karnawału oraz Wielkanocy. Na Kaszubach występował kiedyś także zwyczaj muzykowania cmentarnego związany z wierzeniem, że w nocy poprzedzającej dzień Wszystkich Świętych pokutujące dusze zmarłych mają szansę na dostąpienie zbawienia. W tym celu musiały przedrzeć się na cmentarz pilnowany przez diabły i upiory. Hałas wydobywany przez diabelskie skrzypce oraz inne tradycyjne narzędzia dźwiękowe miał wabić zmarłych i odpędzać nieżyczliwe złe duchy.

Współcześnie instrument można dostrzec i usłyszeć w składach ludowych kapel, w których pełni funkcję perkusyjną i basową. Jest jednym z symboli tożsamości regionalnej Kaszubów.

Tadeusz Makowski - twórca ludowy, muzyk, gawędziarz, budowniczy instrumentów ludowych, pomysłodawca imprez regionalnych, autor wystaw m.in. "Instrumenty Kaszub - muzyka i wykonanie". Laureat licznych konkursów i festiwali promujących autentyczną twórczość ludową oraz traktujących o ochronie dziedzictwa kulturowego. Doświadczony w prowadzeniu warsztatów sztuki ludowej dla dzieci i dorosłych.